

'S-GRAVENHAGE, 26 November 1954

Ref. No. 12903

AAN: MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Fotocopie nr: 108.845

MTS HC

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: D J A K A R T A

Datum van afzending: 26-11-1954

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 26-11-1954

ZEER GEHEIM

Ministers van Buitenlandse Zaken persoonlijk.

De behandeling van het Nieuw Guinea geschil in New York en speciaal de persconferenties van Luns en Hanifah hebben hier hun weerslag niet gemist. Hetgeen in New York een opwindend politiek steekspel is, is bezig hier tot grimmige ernst te worden. De massa wordt gemobiliseerd tot die graad van hysterie die nodig is om aan de dreigende woorden van Hanifah kracht bij te zetten. Massa demonstraties, resoluties van de vakbonden staan op stapel. Een krampachtige poging wordt gedaan om de verloren gegane nationale eenheid van tijdens de revolutie te herstellen in een nieuw nationaal elan om het door de koloniale imperialisten onrechtmatig bezette Indonesische territorium terug te winnen. Het is te verwachten dat de oppositie zich aan deelname aan deze nationale actie niet zal kunnen en willen onttrekken. De interne politieke toestand is zo wankel, de onderlinge tegenstellingen zijn zo scherp dat het schouder aan schouder strijden tegen de buitenlandse vijand een welkome uitweg zal zijn voor velen, zo niet voor allen. Voor President Sukarno zelf is de Nieuw Guinea kwestie thans een kwestie van politiek leven of dood: zijn positie en aanzien bij het volk zijn de laatste maanden onmiskenbaar verzwakt, een échec in deze affaire kan de President zich niet veroorloven en hij zal geen middel schuwen om zijn doel te bereiken. Welke die middelen zullen zijn is nog niet te zeggen. Aan een militaire actie wordt in bepaalde, niet kleine kring zeker gedacht. Of men daartoe zal durven overgaan is een vraag die ik geneigd ben voorshands ontkennend te beantwoorden. De gebrekkige organisatie en uitrusting van Marine en Lucht- en Landstrijdkrachten, de grote afstanden in het Oosten van de Archipel, de vrees voor internationale repercussies maken militaire acties op groter schaal dan infiltraties weinig waarschijnlijk. Maar wanneer Hanifah zegt "oorlog is een groot woord, maar misschien zou het ook anders kunnen" dan is hetgeen hij bedoelt, voor ieder goed verstaander duidelijk. Indonesië beschikt over tienduizenden Nederlandse gijzelaars die volkomen weerloos en machteloos zijn. De Nederlandse belangen liggen open voor iedere aantasting. Sinds maanden is het diplomatiek verkeer tussen beide landen tot een aanfluiting geworden: geen enkel der talloze protesten, verzoeken e.d. op diplomatiek niveau hebben tot enig

- 2 -

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladdpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

CODETELEGRAM

redelijk gesprek, tot enige zakelijke oplossing geleid. De aangename zomerstemming waarin het Haagse protocol is geboren, is door de seizoenswisseling weggevaagd: geen enkele mondelinge of schriftelijke afspraak, toezegging of belofte is na terugkeer der Indonesische ministers gestand gedaan. De pers in beide landen gaat zich te buiten aan beledigingen en aantijgingen tegen het andere land en zijn regeerders. Dat de schuld hiervan geheel bij Indonesië ligt is thans van secundair belang tegenover de steeds nijpender wordende vraag: hoe denkt Nederland in deze situatie de veiligheid en de belangen van zijn onderdanen hier te lande te garanderen? Deze vraag is niet geboren in een paniekstemming. Deze bestaat onder de velen die nu jarenlang de moeilijkheden des levens in dit land dagelijks dragen, bepaald niet. Maar er bestaat wel grote bezorgheid over het stadium waarin de verhouding tussen beide landen thans is gekomen. Men wil zijn werk ten koste van veel, zo niet alles doorzetten: de ondernemers die met van Bylandt avant diens vertrek vergaderden, hebben dit zonder uitzondering duidelijk gezegd. Maar ook zij hebben in hun ondergeschikten te maken met mensen, hoofden van gezinnen van wie velen de ramp van het met enkele tienduizenden overgeleverd te zijn aan miljoenen Aziaten, reeds éénmaal hebben medegemaakt. De stemming onder de Nederlanders hier is gespannen. Wanneer de Indonesische Regering tot represailles tegen deze groep overgaat, of deze, als niet te verhinderen uittingen van de volkswil, tolereert, is het de vraag hoe lang die spanning zal kunnen worden verdragen. Zoals gezegd zal de import Nederlander hier niet vrijwillig vertrekken. Over de wel bij de Indo-Nederlanders bestaande paniek-stemming spreek ik hier niet. Massa evacuaties op korte termijn zijn trouwens toch practisch ondenkbaar. Maar moet dit betekenen dat de Nederlandse groep hier zonder hulp van buitenaf te dragen zal hebben, wat er mogelijk komen zal? Ik voel mij verplicht nu op dit ogenblik reeds deze vraag ter overweging aan U voor te leggen. Niet omdat ik generlei hoop meer koester dat het ook deze keer wel weer los zal lopen, maar omdat ik de Indonesische gevoelens ten opzichte van Nederland toch wel zodanig peil dat ik van een reëel gevaar durf spreken. Ik kan van hieruit tot de beantwoording van de hierboven gestelde vraag weinig constructiefs bijdragen. U zult echter willen billijken dat ik mijn gedachten daarover heb laten gaan en deze hierna, voor wat ze waard zijn, weergeef. In de eerste plaats vraag ik mij af of de Indonesische Regering niet zonder uitstel op het hoogste internationale niveau een dringende waarschuwing zou kunnen krijgen om zich in haar activiteiten te matigen. Ik denk daarbij aan een diplomatieke interventie, niet alleen van die landen die wij wellicht tot onze politieke medestanders kunnen rekenen, maar bijzonderlijk van landen die met Indonesië ideologisch zijn verbonden. Ik kan mij b.v. niet voorstellen dat de onverantwoordelijke uitlatingen van Hanifah een staatsman als Nehru aangenaam zouden zijn.

Ter bevelling van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen beyatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.

CODETELEGRAM

De duidelijke vermelding van de mogelijkheid van mob violence die door de tot praten z.g. bereid blijvende Indonesische Regering wel eens niet zou kunnen worden geremd, het gebruik van het woord "bloodshed", kunnen naar mij voorkomt in Nehru's huidige politiek nimmer passen. Ik ben van mening dat een zodanige waarschuwing zeker effect zal sorteren. De massa-demonstraties inzake de Nieuw Guinea claim zijn tot nu toe steeds door of namens de Indonesische Regering georganiseerd en betaald. Zij heeft nog in de hand om het volk rustig te houden of op te zwepen. Dezerzijdse rapportage betreffende het recente bezoek van Mevrouw Pandit bevestigt dit ten volle.

In de tweede plaats heb ik mij afgevraagd, van welke kant effectieve hulp op korte termijn zal kunnen worden geboden, indien de toestand hier inderdaad ernstig zou worden. Een militaire demonstratie vanuit Singapore of Australië zou dan wellicht ernstige excessen kunnen tegengaan. Ik denk aan het onmiddellijk effect dat het zenden van de Kortenaar naar Makassar in 1950 heeft gehad.

In de derde plaats zou het wellicht aanbeveling verdienen na te gaan welke maatregelen door de Nederlandse bedrijven hier te lande zelf zouden kunnen worden genomen. Ik denk aan een "standby" order voor de K.P.M. en de mails en aan inkorting van het verblijf van Nederlandse schepen in Indonesië. Voorts aan overbrenging van de kostbare K.L.M. maintenance outfit naar Singapore en wijziging vliegschema zodat niet meer in Indonesië wordt overnacht. Verder aan maatregelen van banken om zoveel mogelijk geld naar het buitenland over te brengen. Tenslotte aan bepaalde maatregelen ten gerieve van ons eigen personeel (groot kasaldo in Rupiah's bin-nenshuis, beveiliging van vrouwen en kinderen binnen de compound, evacuatie enz.).

Door dergelijke mobilisatie-maatregelen zelfs maar te vermelden, loopt men alreeds de kans van alarmisme te worden beschuldigd. Ik ben geenszins van mening dat onaangename gebeurtenissen bepaald staan te gebeuren, wel echter dat met de mogelijkheid daarvan rekening moet worden gehouden. Vandaar dit telegram.

VAN ITTERSUM 657

DC

Ter bevelling van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:--

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Klappapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.